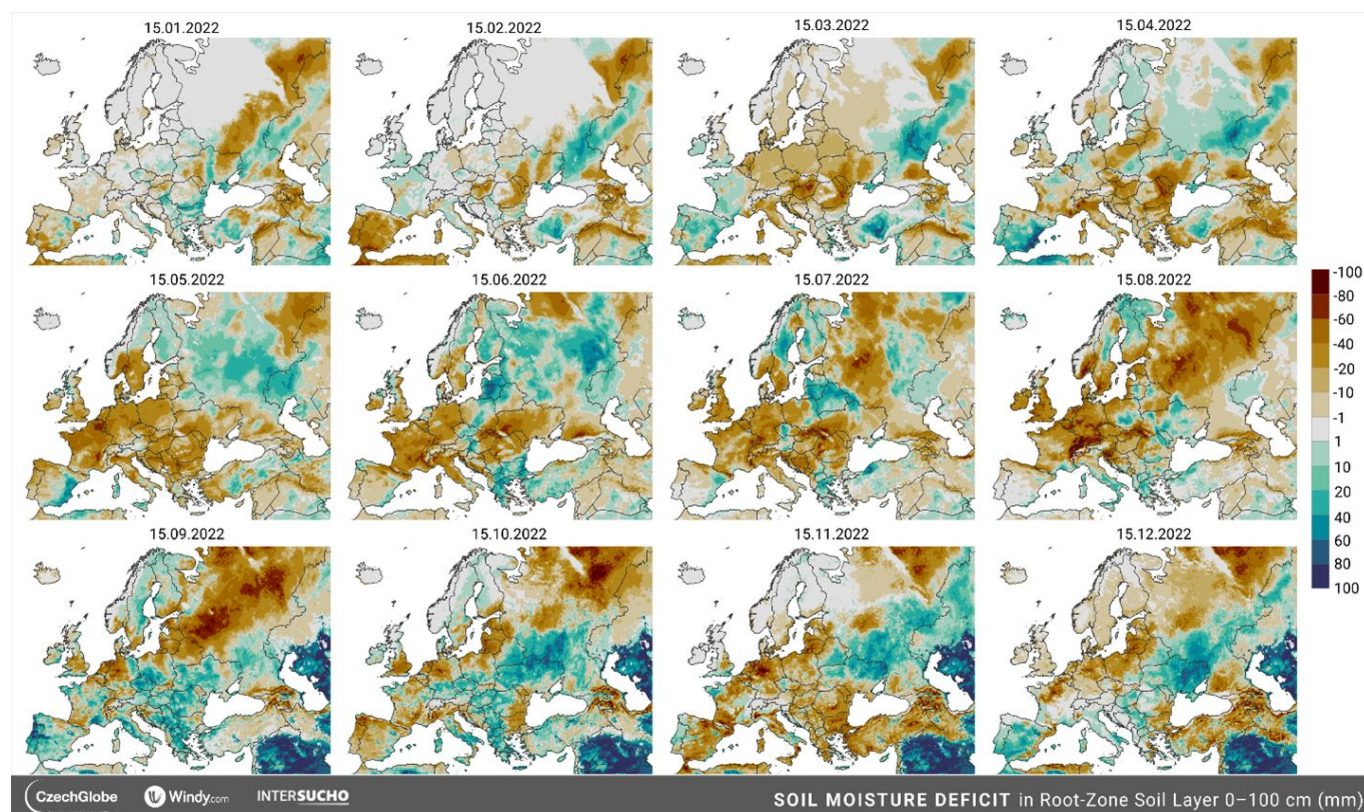

Ke zprávě o stavu klimatu v Evropě 2022 přispěli i vědci z CzechGlobe

21.4.2023 - Miroslav Trnka | Ústav výzkumu globální změny AV ČR

Loňské počasí v Evropě přineslo řadu extrémů, které měly dlouhodobý negativní dopad jak na lidské zdraví, tak na řadu oborů lidského konání. Kombinace extrémních vln veder a nedostatku srážek v součinnosti s dalšími faktory přinesly nejteplejší léto v Evropě v historii měření, extrémní sucho v třetině Evropy, druhé nejpustošivější požáry v přepočtu na spálenou plochu či nejnižší půdní vlhkost za 50 let. Komplexní zprávu o stavu klimatu v Evropě v roce 2022 tento týden zveřejnili vědci tvořící projekt Evropské unie Copernicus. Vědci zmiňují, že zvyšující se extremita počasí odpovídá predikcím klimatických modelů.

Copernicus Climate Change Service
European State of the Climate | 2022

PROGRAMME OF
THE EUROPEAN UNION

Na projektu se podílejí vědci z několika evropských pracovišť, v Česku jsou to odborníci z Ústavu výzkumu globální změny AV ČR-CzechGlobe. Podíleli se na kapitole o suchu a jeho dopadech včetně map. „Od zimy do léta loni přetrvával ve většině Evropy nedostatek srážek. Společně s rekordními horkými vlnami to vedlo k extrémnímu suchu v třetině Evropy,“ připomněl bioklimatolog Miroslav Trnka sucho, které sužovalo především Francii, Německo, Španělsko či Itálii. Jeho socio-ekonomické dopady byly značné, přičemž kulminovalo v době vegetační sezony mezi květnem až srpnem. Zemědělci neměli vodu pro závlahy, protože velké evropské řeky měly jen velmi málo vody. Příznačné byly záběry z Pádské nížiny, kde několik kilometrů od ústí do moře tekla v korytě Pádu slaná voda do vnitrozemí místo toho, aby to bylo opačně.

Výrazněji začalo pršet a sucho ustupovat až od září. Výstupy globálního monitoringu půdní vlhkosti, které tým CzechGlobe provozuje, zachycuje nástup a trvání epizody sucha v loňském roce a ukazuje,

že sucho postihlo i nejvyšší evropská pohoří. Kvůli chybějícímu sněhu se snížila hned na počátku sezony odolnost vůči suchu, což spolu s nižšími srážkami a extrémními teplotami vyústilo v masivní sucho, které dramaticky postihlo celé povodí i tak velké řeky, jako je Rýn.

Zobrazení půdního sucha v Evropě v loňském roce

-
https://climate.copernicus.eu/sites/default/files/custom-uploads/ESOTC2022/europe/drought/C3S_ESOTC2022_in_focus_drought_fig3.pdf

nebo <https://1url.cz/yrxJe>

Podle zprávy mělo loni 63 procent evropských řek podprůměrné průtoky. Kvůli tomu byla zasažena energetika, například francouzské jaderné elektrárny neměly dostatek vody k chlazení. Na několik měsíců musela být zastavena nákladní lodní doprava na Rýně a dalších řekách.

Celkově podle monitoringu dopadů sucha, které provozuje rovněž tým CzechGlobe, zasáhlo sucho nejvíce nejen středomořské země, ale také Velkou Británii a Německo, jak dokládá přiložená grafika. Naopak Česká republika se jeho negativním dopadům až na svoji nejzápadnější část vyhnula. Podmínky vhodné pro vznik požárů v severozápadních Čechách a Sasku byly východní hranicí suché epizody, která postihla většinu západní Evropy, jak ukazuje první série map.

Z komplexní zprávy vyčnívá řada až rekordních údajů. Loňské léto bylo extrémně teplé. Průměrná teplota byla o 1,4 stupně výše, než činí průměr za roky 1991 až 2020. Celý rok byl teplejší o 0,9 stupně, což z něj činí druhý nejteplejší rok, přičemž nad průměrem bylo posledních osm let. V Česku se jednalo loni o pátý nejteplejší rok. Největší odchylky byly naměřené v severovýchodní Skandinávii a v některých oblastech Francie a Španělska. Velmi teplá byla i jezera a výraznou anomálii vykazovalo i Středozemní moře. Jen za poslední dekádu se průměrná teplota evropských jezer zvýšila o tři desetiny stupně. Vysoké teploty a slabé srážky měly vliv i na sněhovou pokrývku a podobu ledovců. Průměrný počet dnů se sněhovou pokrývkou se snížil proti průměru o 20 dnů, v některých lokalitách až o 50. Alpské ledovce tály extrémně rychle, průměrný ledovcový příkrov se snížil o 3,5 metru. Loňský rok byl také nejslunečnější v historii měření, největší odchylka byla zaznamenána v západní a střední Evropě. Průběh pozdně jarního a letního počasí tak měl neblahý vliv na počet dnů, které lze označit pro lidské zdraví jako stresující.

Uplynulý rok tak pokračoval v trendu posledních dekád, v nichž se teploty vzduchu neustále zvyšují a přichází více extrémů. „Z těchto důvodů vzniká v projektu Interreg, na němž se podílí sedm zemí včetně České republiky pod vedením CzechGlobe, nový monitorovací a předpovědní systém pro horké vlny, sucho a požáry,“ uvedl klimatolog Pavel Zahradníček.

Projekt Copernicus vznikl v roce 2014 a je koordinovaný Evropskou komisí ve spolupráci s Evropskou kosmickou agenturou. Slouží pro dálkový průzkum Země a zaměřuje se na sledování a pochopení změn klimatu.

Odkaz na projekt Copernicus: <https://climate.copernicus.eu/esotc/2022>